ארבעה אבות פרק ראשון בבא קמא

עין משפט
נר מצוה

לז א מרי פ"ג מהלכות נזקי ממון הלכה ג סמג עשין סה טוש"ע ח"מ סי' שפט סעיף ו:
לח ב מרי שם פ"ח הלכה ה סמג שם טוש"ע שם סעיף ג ופסיף ט: לט ג מרי שם הלכה ח טור ש"ע שם סעיף טו:
מ ד ה מרי שם פ"ג הלכה ג סמג שם טור ש"ע ח"מ סי' מי סעיף כה:
מא ו מרי פ"ח מהלכות נזקי ממון הלכה ג סמג עשין ג טוש"ע ח"מ סי' תכ סעיף ג:
מב ז מרי פ"ב מהלכות נזקי ממון הלכה ח סמג עשין סה טוש"ע ח"מ סי' תיט סעיף יג:

מסורת הש"ס

ה: **כי** שדית בור ביניהו אתיא בולהו. מה שפי' הקונטרס דשן חמיץ מגור ושם דמי פרכת מה לשם שכן מועדת לאכול אינו רואה לה כיון שאין רואה לה וקשה דלא משכחת שאינו רואה כשן חמיץ לה לא הוי תולדה דשן אלא תולדה דקרקע כיון דאין הנאה להזיקה ומי משכחת כשוס ענין אילף מאש דמתמיה אף כאין רואה ונראה דשן נמי אחי כפלגא דשינא אי אפשר לאחויה ומיהו י"ל לפירוש הקונטרס דשפיר פריכא דלא שייכא כשן דכהאי גוונא פריך בהמועל (לקמן דף פח.) גבי עבד ואשה מה לאשה שכן אינה במלוה אך מה שפירש בור יוכיח שאין מועד לנזק שאין רואה לו כגון אדם קשה חרש דלא פטור אדם אלא ממיתה ולא מנזקין ועוד אמאי משום דפטור אדם משום אין רואה והלא כאשם נמי פטור טמון ועוד ללקמן (דף ט:) גבי תומר בשור מבור אין מועד לנזקי יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור והא משכחת ליה אדם אלא נראה דאדם נמי חשוב לאור דלאור לגבור דלאור למות בהבלעה אבל כלים חשיב ליה לקמן אין לאור אלא מזקק להו בהבלעה ואע"פ דכלים חדתי מפקעי בהבלעה כדאמר בסוף פרק הפרה לקמן (דף נד.) מ"מ יש כלים שאין מתקלקלים בהבלעה וא"ת והיכי אמר אחי אם מבור וחד מאיזק מה לאיזק שכן אין כח במאור כו מאור בשם דכח דאחר מאור כו דשור קולא מדפריך בסמוך גבי אבנו ובקיטו ומשמו מה לבור שכן אין כח באחר מאור כו וי"ל לבור שנעשה בלא כח אחר מאור מאבנו ובקיטו אלא הזיקו בהליכתן אלא בעבור דייחי ואע"ג בור אלא ע"י כח אחר מאור כו ומייב ה"פ אע"ג דכח אחר מאור כו וחשיבי ליה כאילו בעצמו עושה את הכל ומייב משום חיליו ה"ג אע"ג דכח אחר מאור כו חשובים כאילו בעצמו עושה את הבור הזה אלא כח אחר אי נמי דפריך מה לשם שכן כח אחר מאור כו דידיה[ב] תמוה יותר אע"ג זה הולך ומזיק למרחוק מה שאין כן באבנו וקיטו ומשמו וא"ת והיכי אמר כולהו משם וכור מה לשם מעשיו גרמו לו שהליך כדמפרש לקמן גבי בור המתגלגל ושם נמי מעשיו גרמו לו השתא וי"ל אלא משיב אם מעשיו גרמו לו כיון שהכרום מפריעו וא"ת מבור ואשם נמי היכי אמר מה לבור שכן מעשיו גרמו לו וי"ל דאמר מבור ואשם יש לו נופל מן הגג ברוח שהיה מניחה דמייב כדאמר לקמן בפרק שני (דף מ.) וא"ת מבור וכגל היכי אמר מה לבור וכגל שכן היזקן מצוי דלקמן מחשכינן בור היזקו מצוי וי"ל דאין בור היזקו מצוי אלא טפי מאחרים ולא קאמר לקמן הכי אלא להכיר מומחה אחת שהוא בבור וכומל ומילן: **שכן** מועדין וכו'. מין לפרש שמשמין מזן שלם דשם כן קרן נמי אחיא כיון דלא כתיב אלא מפרש ר"ת דמועדין מתחלתן היינו שדרכן להזיק משל"ב נקרן דשתם שוורים בחזקת שימור קיימי למ"ד[ג] פלגא דניזקא קנסא ולמ"ד תדרכה קרן עדיפא היינו למ"ד דפלגא ניזקא ממונא שדרכו להזיק ולא קיימי בחזקת שימור ולא כמו שפירש הקונטרס דלא איתפרש היכא: ו[ג]**להלכותיהן**. הוה אלי למימר דכולהו אינטריך למיכתב ליה לא כתיב אלא הוה אפקא מחד מהנך וכור הוה פטרי כהו כלים ואי ילפי מחד מהנך ומשם הוה פטרי כהו טמון) ומתני' לא קתני אלא להגדיל תורה ויתדיר: **בור** לפטור בו את הכלים. מגב תורמיה נקטיה דבור לא אתי מכולהו:

אש לפטור בו את השמן. הוה אלי למימר למייב בו את הכלים דשם לא אתי מבעלי חיים אלא מחד מינייהו וכור לפטור בו את הכלים: **להלכותיהן**. למה שיש כאן כזה מה שאין כאן כזה: **לפוטרן כרשות הרבים**. לכתיב כהו [שמות כב] וכעב כאדה אחר דלא חייבין אלא כרשות הניזק: [ג:]. ולרשה דבור נראה בעיני דכדי נפיק לה להא בור מינטריכא ליה למיכתב להא מכל מרי מינייהו לא נפק לכולהו דרכן לילך ולהזיק לגבי מבור אלא אלא חייבי דדרים להלכות האחרים נקט לה נמי: **לפטור בו אם האדם**. כדדרשינן [לקמן כח:] שור ולא אדם: **אדם**. להכי כתביה למעלה: **לחייבו כאחבשה דכריס**. לעב ליפוי שבח ושוחה משל"ב בכל הני: **לפטור בו אם הטמון**. שאם היו בגדים טמונים בגדים פטור המעביר לכתיב ביה [שמות כב] אי הקמה ודרשינן בשילהי הכותם גחן לדיר (לקמן דף ס.) מה קמה בגלוי אף כל גלוי לאפוקי טמון אלא אם שאין בו בשור וכור ומבעה וכיני יהודה קא פליג התם: לאתויי

כי שדית בור ביניהו אתיא בולהו. מה שפי' הקונטרס דשן חמיץ מגור ושם דמי פרכת מה לשם שכן מועדת לאכול אינו רואה לה כיון שאין רואה לה וקשה דלא משכחת כשן חמיץ לה לא הוי תולדה דשן אלא תולדה דקרקע כיון דאין הנאה להזיקה ומי משכחת כשוס ענין אילף מאש דמתמיה אף כאין רואה ונראה דשן נמי אחי כפלגא דשינא אי אפשר לאחויה ומיהו י"ל לפירוש הקונטרס דשפיר פריכא דלא שייכא כשן דכהאי גוונא פריך בהמועל (לקמן דף פח.) גבי עבד ואשה מה לאשה שכן אינה במלוה אך מה שפירש בור יוכיח שאין מועד לנזק שאין רואה לו כגון אדם קשה חרש דלא פטור אדם אלא ממיתה ולא מנזקין ועוד אמאי משום דפטור אדם משום אין רואה והלא כאשם נמי פטור טמון ועוד ללקמן (דף ט:) גבי תומר בשור מבור אין מועד לנזקי יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור והא משכחת ליה אדם אלא נראה דאדם נמי חשוב לאור דלאור לגבור דלאור למות בהבלעה אבל כלים חשיב ליה לקמן אין לאור אלא מזקק להו בהבלעה ואע"פ דכלים חדתי מפקעי בהבלעה כדאמר בסוף פרק הפרה לקמן (דף נד.) מ"מ יש כלים שאין מתקלקלים בהבלעה וא"ת והיכי אמר אחי אם מבור וחד מאיזק מה לאיזק שכן אין כח באחר מאור כו מאור בשם דכח דאחר מאור כו דשור קולא מדפריך בסמוך גבי אבנו ובקיטו ומשמו מה לבור שכן אין כח באחר מאור כו וי"ל לבור שנעשה בלא כח אחר מאור מאבנו ובקיטו אלא הזיקו בהליכתן אלא בעבור דייחי ואע"ג בור אלא ע"י כח אחר מאור כו ומייב ה"פ אע"ג דכח אחר מאור כו חשובים כאילו בעצמו עושה את הבור הזה אלא כח אחר אי נמי דפריך מה לשם שכן כח אחר מאור כו דידיה[ב] תמוה יותר אע"ג זה הולך ומזיק למרחוק מה שאין כן באבנו וקיטו ומשמו וא"ת והיכי אמר כולהו משם וכור מה לשם מעשיו גרמו לו שהליך כדמפרש לקמן גבי בור המתגלגל ושם נמי מעשיו גרמו לו השתא וי"ל אלא משיב אם מעשיו גרמו לו כיון שהכרום מפריעו וא"ת מבור ואשם נמי היכי אמר מה לבור שכן מעשיו גרמו לו וי"ל דאמר מבור ואשם יש לו נופל מן הגג ברוח שהיה מניחה דמייב כדאמר לקמן בפרק שני (דף מ.) וא"ת מבור וכגל היכי אמר מה לבור וכגל שכן היזקן מצוי דלקמן מחשכינן בור היזקו מצוי וי"ל דאין בור היזקו מצוי אלא טפי מאחרים ולא קאמר לקמן הכי אלא להכיר מומחה אחת שהוא בבור וכומל ומילן: **שכן** מועדין וכו'. מין לפרש שמשמין מזן שלם דשם כן קרן נמי אחיא כיון דלא כתיב אלא מפרש ר"ת דמועדין מתחלתן היינו שדרכן להזיק משל"ב נקרן דשתם שוורים בחזקת שימור קיימי למ"ד[ג] פלגא דניזקא קנסא ולמ"ד תדרכה קרן עדיפא היינו למ"ד דפלגא ניזקא ממונא שדרכו להזיק ולא קיימי בחזקת שימור ולא כמו שפירש הקונטרס דלא איתפרש היכא: ו[ג]**להלכותיהן**. הוה אלי למימר דכולהו אינטריך למיכתב ליה לא כתיב אלא הוה אפקא מחד מהנך וכור הוה פטרי כהו כלים ואי ילפי מחד מהנך ומשם הוה פטרי כהו טמון) ומתני' לא קתני אלא להגדיל תורה ויתדיר: **בור** לפטור בו את הכלים. מגב תורמיה נקטיה דבור לא אתי מכולהו:

אש לפטור בו את השמן. הוה אלי למימר למייב בו את הכלים דשם לא אתי מבעלי חיים אלא מחד מינייהו וכור לפטור בו את הכלים:

**מבוא שדרך